

INDHOLD:

MIT ØNSKEDANSK

af Ole Tøgeby

<u>Ole Tøgeby: Mit ønskedansk</u>	3
<u>Bent Fausing: Om at sælge sig selv - og sælge ud af sig selv</u>	7
<u>Lene Malmstrøm, Pernille Søndergaard, Mette Siersted: SUSET</u>	12
<u>Flemming Conrad: Træk af danskfagets historie</u>	16
<u>Jette Lundbo Levy: Metæren i værkstedet</u>	20
<u>Kommissorium for læseplansudvalg vedrørende dansk i gymnasiet</u>	24

Hvis jeg var skaber af univers(itet)et

Hvis jeg var skaberen af universitetet, så ville jeg have gjort præcis som Gud og Einstein har gjort med universet. Jeg ville have lavet et universitet der efter af have udvidet sig en tid lang, igen ville trække sig sammen.

Ifølge Einsteins generelle relativitetsteori, består universet af enorme mængder af stof, samlet i stjerner og galakser, der imidlertid i stor hast fjerner sig bort fra hinanden på grund af den oprindelige big-bang-eksplosion. Er farten ellers ikke for stor, vil stoffet dog ikke slippe fri af sin egen tyngdekraft og før eller siden vil universet begynde at trække sig sammen for til sidst at falde sammen i en meget lille og meget tæt klump af stof. Det er nu en del af relativitetsteorien, at man ikke kan sige hvad der er centrum for den centrifugale bevægelse, og derfor heller ikke kan sige hvor det hele vil falde sammen til sidst. Lige gyldigt hvilken galakse man tager som udgangspunkt, så fjerner alt andet stof sig fra dette punkt, og vil derfor falde sammen i det igen.

Og som det er med universet er det også med universitetet. Det hele begynder med det hele vendt mod det ene, deraf navnet universitet. Vi har i lang tid oplevet at alt stof på universitetet i stor hast fjerner sig fra alt andet stof. Stofområder deles op, og metoder, materialer og teorier kommer længere fra hinanden. Fag splittes mere og mere op og således synes det at blive ved.

Efter relativitetsteorien er der ikke noget fagchauvinistisk ved at tage dansk som universitetets centrum - eller i det mindste humanioras centrum, det hvorfra alt andet fjerner sig. Kernen i de humanistiske fag er kernen i dansk faget: vore bevidsthed.

Danskfaget handler om vores bevidsthed. For øjeblikket ser vi hvorledes denne kerne stadig splittes op og hvorledes delene fjerner sig stadig mere fra hinanden: fagene er delt op i teori, historie og pædagogik; teorien i psykologi, sprogvidenskab, æstetik og sociologi, historien i sproghistorie, kulturhistorie, og økonomisk historie. Sprogvidenskaben er igen delt op i fonetik, syntaks, semantik, pragmatik og tekstvidenskab; æstetikken er igen delt op i kunst,

musik, litteratur, film, teater. Og for at det ikke skal være løgn er hver af disse discipliner delt op i dansk, engelsk, tysk, russisk osv. Og alle fag er på vej bort fra hinanden i stor hast.

Hvis jeg var skaber af universitetet, så ville jeg sætte universets sammentrækning i gang nu. Og jeg ville tage dansk som universitetets centrum. Dansk er det hvori vi tager vores udgangspunkt fordi dansk sprog er det vi fårstør bedst - det er det der bærer vores danske bevidsthed, dansk kultur er specielt skøn og betydningsfuld for os, og danske samfundforhold er dem der bestemmer hele vores liv. Derfor tager humanistiske fag altid udgangspunkt i dansk sprog, dansk kultur og det danske samfund.

Folk fra andre fag vil gerne hurtigt fjerne sig til andre landes sprog, kultur og samfund, men det må ikke betyde at vi i danskfaget ikke må beskæftige os med andre landes forhold. Og det at folk fra andre fag gerne vil koncentrere sig om fx filmvidenskab eller musik, skal ikke holde os på dansk tilbage fra også at beskæftige os med film og musik. En stadig vigtigere kulturfaktor er jo fx musikvideoerne.

Mit ønskedansk

Mit ønske dansk, som jeg ville indrette det hvis jeg var skaber af universitetet, ville være et universitet, det hvor alt var vendt mod et: vores bevidsthed. Og hvor alt vendte tilbage til dette emne.

Når lektøren i dansk litteratur skriver om Holbergs komik, så er det ikke blot noget der hører til danskfaget, det er også et væsentligt bidrag til komikkens almene psykologi; når den nordiske litteratursociolog skriver en bog om Drechts æstetik, bør det i virkeligheden opfattes som en bog om bevidsthedens almene sociologi, og når den danske grammatiker skriver om tid og tempus i dansk, bør det opfattes som et bidrag til tænkningens almene logik.

Dansk er altid et eksempel på det almene - på linje med alle andre eksempler, og det almene er ikke andet end generaliseringen over det specielle. Det er denne bevægelse fra det konkrete til det abstrakte og fra det abstrakte til det konkrete der er det egentlige

videnskabelige og som hører til på universitetet. Og opsplitningen i fag og discipliner er kun en midlertidig arbejdsdeling som kan være frugtbar i perioder, men ikke for lang tid ad gangen.

Mit ønskedansk ville således bestå af: først almen, så dansk og så udenlandsk, både teoretisk, historisk og pædagogisk: sprog, kultur og samfund. Det burde være fagets grunddiscipliner, og det var dem en studieplan skulle sikre var repræsenteret i alle studenters pensum.

Forskningsprojekter

Det er på tide at det er centrum af universitetet der igen bliver også interensens centrum. Forskningsmæssigt er det efter min mening nødvendigt at lærerne på instituttet samler sig om nogle få større projekter om udforskning af store områder af bevidsthedsrummet, således at vi tilsammen belyser den fælles almene kerne, i stedet for som nu at specialisere os så meget at vi har god chance for at have verdensmester på vores trimærke af et område.

Tag eksemplet med projektet 'dansk talesprog' som det humanistiske forskningsråd har støttet. Der var ganske simpelt ikke opbakning til at få det etableret som en ramme for en del af instituttets forskning. Det var ellers et godt projekt; tilpas vidt til at alle kunne have deres egen lille klassen med derind, og tilpas snævert til at det ville tvinge os til en vis form for samarbejde og afstemning af vores mål med hinanden. Det er jo nemlig i diskussionen, i den videnskabelige diskussion af mål og midler at forskningen udvikler sig. Diskussionen blandt villaforskere er så langsom og stjernernes bevægelse i forhold til hinanden - set fra den menneskelige synsvinkel.

Mere succes har åbenbart det store litteraturhistorieprojekt haft, men for mig at se er der blandt litteraturhistorikere tale om kløft- og grøftegravning end om den uimodståelige tiltrækning til universitetets sorte hul (som er fortættet stof at end ikke det minnelse lys kan undslippe).

Undervisningsprojekter

På undervisningssiden skulle det vise sig ved pensummæssig frihed, men organisatorisk samarbejde. Man kan tænke sig at kravene alene

består i mindste bestemmelser for pensum inden for sprog, kunst og kultur, og samfundsforskel, inden for teori, historie og pædagogik.

Til gengæld skulle organisationsformen efter min mening være endog strammere end nu: studenter på både første og anden del, bør fortæles på hold som er knyttet til et bestemt hold lærere. Og det er studenter- og lærerholdets opgave at honorere de almene pensumkrav ved at vælge en række gerne specifikke emner der kan belyse de almene sproglige, kulturelle og samfundsmæssige forhold. Det vigtigste i undervisningen er bevægelsen, først den centrifugale, og dernæst den centripetale. Men det vigtige er at studenter- og lærerholdene har ansvaret for hinanden. Lærerne har ansvaret for at niveauet er universitetet værdigt, studenterne for at retningen er vigtig for dem selv og i det fremtidige samfund.

Det er nemlig universitetets eneste chance: at bevare den almene orientering, ikke at specialisere kandidaterne til noget der alligevel viser sig at være forældet næsten før kandidaterne er blevet færdige. Universitetet skal kvalificere sine kandidater alment og fleksibelt. Kandidaterne skal ikke nødvendigvis have en masse paratviden om dette og hint; universitetets kandidater skal have evnen og viljen til overblik og helhedsopfattelse af bevidsthedsmæssige forhold i samfundet. Og de skal netop kunne løse problemer som endnu ikke er blevet defineret. Og det gør man kun ved det som med et fint ord hedder almen dannelse.

Kandidaterne er således ikke alene kvalificeret til et bestemt embede, men til at deltage i samfundets liv - hvor det er vigtigt og nødvendigt for at samfundet kan forandre sig og udvikle sig.

Sådan ville jeg lave universitetets danskfag hvis jeg var skaber af universitetet.

Bent Fausing

OM AT SÆLGE SIG SELV - OG SÆLGE UD AF SIG SELV

For nogle år siden blev jeg bedt om at gøre nogenlunde det samme, som jeg er ved nu: skrive et indlæg om mit syn på faget, som det er og som det burde være. Jeg skal vende tilbage til det, jeg skrev dengang - alene af den grund at mine synspunkter ikke har ændret sig så meget.

Dengang - i 1984 (jf. Dansk Debat nr. 130, maj 1984) - var grunden til, at jeg blev spurgt bl.a. oprettelsen af de forskellige centre på universitetet (massekommunikations-, kvinde-, arbejderkulturcentret mv.) Man frygtede at nye og væsentlige dele af danskfaget ville blive fjernet og flyttet over til centrene, og endvidere at faget derved ville blive drænet for lærere. Tilbage ville være et fag, der mest af alt var et museum, der ikke havde berøring med nutiden.

Tiden var ikke alene præget af nye emner (som ikke var så nye endda, men allerede havde en solid tradition inden for danskfaget) og de centre, der skulle oprettes til dem - men nok så væsentligt: de usikre erhvervs muligheder. Gymnasieskolen og seminarierne var ikke længere sikre aftagere af kandidater. Og hvordan skulle man forholde sig til det private erhvervs liv, hvor der måske var muligheder. I hvor høj grad skulle de muligheder ændre studiet; hvor meget - om overhovedet - skulle man sælge ud af sig selv, dvs. fagets integritet, for at kunne sælges på det private marked? Jeg skal vende tilbage til spørgsmålene, for de har stadig aktualitet.

Situationen for faget er imidlertid en lidt anden nu, truslen fra de forskellige centre viste sig ikke at være begrundet, og det førte ikke til drøn af lærerkræfter.

På mange måder kan man sige, at centerproblematikken er flyttet ind i faget gennem de forskellige studiemønstre og overbygningsudannelser på anden del.